

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ VE DİYARBAKIR

PRESCHOOL EDUCATION AND DIYARBAKIR

Lokman TOPRAK*

ÖZET

Halen okul öncesi eğitimin önemi ile ilgili yapılan araştırmalar gittikçe daha ikna edici sonuçlar vermeye başlamaktadır. Bir varsayım olarak okul öncesi eğitimin kısa dönemde çocuğun dilini geliştirdiğini, uzun dönemde ise akademik başarılarını arttıracığını söyleyebiliriz. Ancak bunlar okul öncesi eğitimin daha ziyade öğrencinin ilerdeki akademik başarısını arttırmaya yönelik olduğunu, çocuğun büyürken oyun aynama, sosyalleşme ve pek çok doğa olayını öğrenmeye ihtiyacı olmadığı anlamına gelmez. Daha ziyade çocuklar ve onların beyinsel gelişimi hakkında yeni şeyler öğrendikçe çocukların önündeki kritik fırsatlar penceresinin, dil öğrenmesiyle gelecekteki belirleyen pazıların, ortaya çıktığını anlıyoruz.

Öğrenme ve bilgi aritmetik değil, doğal bir katsayıya bağlıdır. Bunun anlamı; edinilen her yeni bilgi parçacığı, daha fazla öğrenmede patlamaya neden olur. Hayatta erken öğrenilen her şey, yaşamınızın sonraki bölümlerinde karşılaşacağınız güçlükleri aşmanızda sizi uzmanlaştıracaktır. Devlet kaynaklarının yetersiz olduğu dönemlerde bile çocukların eğitimi ve bakımlarının gelecek nesillerin ekonomik gelişmeleri için zorunlu olduğu gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır. Nitelikli bir okul öncesi eğitim kenara atılmayacak ve bütçeler hazırlanırken sosyal hizmet harcamaları olarak düşünülmesi gerekecek kadar hayati bir önem taşır. Çünkü okul öncesi eğitim bütün çocuklar için gereklidir ve getirilerine bakıldığında çok pahalı da değildir. Kaliteli bir çocuk bakımı ve okul öncesi eğitime yapılan yatırım gelecekteki yetişkin vatandaşlarımız olacak çocuklarımıza ödediğimizden çok daha fazla bir fayda sunacaktır. Bu aynı zamanda vergi ödeyenler içinde, ekonomik bir fayda dönüşümü sağlar. Ülkemizde de bugüne kadar okul öncesi eğitime yapılan yatırımlar kör bir nokta olarak hükümetlerin görüş alanlarına girmemiş, bu alan için ekonomik kaynak yaratılması konusu üzerinde yeterince yoğunlaşmamıştır. Hemen her devlet, ne zaman ekonomik daralma yaşasa, finans kaynağı sıkıntısı çekse; okul öncesi eğitim ve okul sonrası eğitim program bütçelerini kısma yoluna gider. Ancak bu dar görüşlü bir anlayıştır. Çeşitli ülkelerde uzmanlarca yapılan araştırmalar; nitelikli bir okul öncesi eğitim için yapılan yatırımın bir “bilgelik yatırımı” olduğunu ortaya koymuştur. Gerçek şudur ki; nitelikli bir okul öncesi eğitim uzun vade de bütün sosyal ve ekonomik gruplar için faydalıdır. Dezavantajlı gruplarda dahil olmak üzere; hem uzun, hem de kısa dönemde, hem vergi verenlerin, hem de bütün toplumun faydası vardır. Gerçekten de evrensel bir düşünce olarak, nitelikli bir okul öncesi eğitimin varlığı, her kesim için faydalı ve maliyet-etkinlik oranı yüksek bir yatırımdır.

Anahtar Kelimeler: Bilgelik Yatırımı, Okul öncesi Eğitimi, Gelecekteki Vatandaşımız, Erken Eğitim, Sosyal Hizmetler

ABSTRACT

The research on the importance of early childhood education is becoming more and more convincing with each research study conducted around the world. It is now a safe assumption to make that the earlier we can expose children to language, the better their long term academic achievement will be. That is not to say that pre-kindergarten programs must become so highly structured with academic learning that we forget that young kids need to play, socialize, and learn many natural facets of growing up. Rather, the more we learn about children and their brain development, the more we know that there are critical windows of opportunity for children to learn language that unlocks learning puzzles in a child's future.

Learning and knowledge tend to be exponential in nature and not arithmetic...meaning, with each new piece of knowledge exposure comes an exponential explosion of further learning. Everything learned early in life is used for mastering new challenges later in life. In a time of scarce public resources, the care and education of young children will continue to fall to the bottom of the priority list until there is a shift in public understanding about the economics of raising the next generation. High-quality early childhood education is too vital to be brushed aside as a social services expenditure for only a few families or as too expensive to consider in tight budgetary times. Early education is important for all children. And study after study shows that it is not too expensive. Quite the contrary.

Investments in quality child care and early childhood education do more than pay significant returns to children—our future citizens. They also benefit taxpayers and enhance economic vitality. In our country, until now, a considerable “blind spot” has blocked the public from seeing the field of early childhood education in economic terms or thinking about creative

* Dr. Diyarbakır Akkoyunlu İlköğretim Okulu. e-mail: lokman.67toprak@hotmail.com

ways to finance, strengthen and enhance its growth. While virtually every state has maintained economic development funding at high levels in order to aid job growth, state after state has made cutbacks in child care, preschool and afterschool programs. This approach is short-sighted. The research presented in this report—a compilation of impressive work done by experts across the country—shows that high quality early childhood education is a wise investment. The evidence is in: quality early education benefits children of all social and economic groups. There are both short- and long-term economic benefits to taxpayers and the community if early education that meets high standards is available to all children, starting with those who are most disadvantaged. Indeed, universally available quality early education would benefit everyone and be the most cost-effective economic investment.

Key Words: Wise investment, Preschool Education, Future Citizens, Early Education, Social Services

GİRİŞ

Aristo okul öncesi eğitimi düşüncesinin ilk öncüsüdür. Antik çağ düşünürü Platon da; çocukların farklı yeteneklere sahip olduklarını, bu nedenle farklılıklarının dikkate alınarak eğitilmelerini gerektiğini ince noktalarla ele alarak savunmuştur. Çocuğun erken yaşta eğitilmesinin önemini vurgulayanlardan biri olan Quantilianus şöyle der: "Yünlerin beyazlığına boyalarla verilen renk, silinmez. Bu yüzden çocuğun ilk yıllarında, henüz tam bir biçim almamış olan zihnine verilecek bilgilerin ve örnek alacağı kişilerin özenle seçilmesi gerekir".

Ünlü düşünür Gazzali'ye göre, çocuğun kalbi saf bir cevherdir. Verilen her şeyi kabul etmeye hazır olan çocuğun iyi bir insan olabilmesi için, iyi eğitilmesi gerekir. "Beş yaşındaki bir çocukla benim aramdaki uzaklık bir adımdır. fakat yeni doğmuş bebekle beş yaşındaki çocuk arasındaki uzaklık korkunçtur." Tolstoy insandaki potansiyelin en üst sınırına kadar geliştirilebilmesi, ancak ona çok erken dönemlerde sağlanacak imkânlarla mümkün olabileceğini yukarıdaki sözleriyle anlatır. Bu dönemle yaşamın ilk yıllarındaki eğitimin, çocuğun içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevrenin, onun gelişmesinde çok önemli rolü vardır.

1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN ÖNEMİ

Bir ülkenin sosyal ve ekonomik gelişme düzeyinin doğrudan doğruya eğitim düzeyine bağlı olduğu bilinen bir olgudur. Okul öncesi eğitimi de, özellikle, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olmayan ailelerden gelen çocuklar için okul başarısını arttırmanın çok etkili bir aracıdır. Çocuğun fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişiminin yapı taşları, yaşamın ilk yıllarında aile içinde oluşmaktadır. Dolayısıyla, çocuğun bakım ve eğitiminin birincil sorumlusu olan anne ve babalar, onun öğrenim ve gelişiminde en önemli rolü oynarlar. Bu durum birçok toplumda değişik düzeylerde hizmet veren okul öncesi kurumlarla desteklenir. Çocuk gelişimi için elverişsiz olan ortamlarda kurumsal bakım ve eğitim daha çok önem kazanır. Eşit olmayan koşullarda yaşayan ve risk grubuna giren çocukların yaşitlarının gerisinde kalma olasılığı son yıllarda artmıştır. Çocuğa yaşamın başlangıcında eşit şartlar sağlayan etkin programlar, ona hem yaşitlarını kolayca yakalama şansı vermekte, hem daha sonra eğitime devam etme olasılığını arttırmakta, hem de başarısız ve sınıfta kalan öğrenciler için telafi edici programlara daha az ihtiyaç duyulmasını sağlamaktadır. Bu nedenlerle okul öncesi müdahale programları daha sonraki yaşlarda uygulanan programlara kıyasla daha düşük maliyetlidir.

2. ULUSLARARASI ALANDA OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ GÖSTERGELERİ

Aşağıda uluslararası alanda Okul öncesi eğitimin gelişimini ve yaygınlaşmasını gösteren iki tablo görülmektedir. Tabloların ortak sonucu, gelişmekte olan ülkelerde ve bölgelerde Okul öncesi eğitime katılma oranının yüksek olmasıdır.

Tablo 1'de çeşitli seçilmiş ülkeler itibariyle okul öncesi eğitiminde 3-5 yaş grubu için okullaşma oranları yansıtılmaktadır.¹

Tablo 1. Seçilmiş Ülkelerde Erken Çocukluk Eğitimi Okullaşma Oranları (%)

FRANSA	100	MEKSİKA	70
--------	-----	---------	----

¹ Aksu-Koç, A., Cesur, S. & Örüng, S. (1999). Pathways to literacy in early childhood II: MOCEP predictors of literacy. ILI Publications.

LÜKSEMBURG	97	BULGARİSTAN	61
BELÇİKA	95	LETONYA	56
İTALYA	95	LİTVANYA	49
DANİMARKA	89	FAS	34
JAPONYA	84	ÜRDÜN	27
ESTONYA	81	GÜRCİSTAN	22
YUNANİSTAN	73	ENDONEZYA	19
ÇEK CUMHURİYETİ	72	TÜRKİYE	15
ALMANYA	70	SURİYE	9

Bu örneklerin yanı sıra Türkiye için daha yönlendirici olan ekonomik ve sosyal açıdan benzer dört ülkedeki uygulamalar aşağıda belirtilmektedir.

Yunanistan: Okul öncesi eğitimi temel eğitim sisteminin bir parçası halinde düzenlenmiş olup daha çok okul öncesi yaş grubuna ağırlık verilmektedir. Yunanistan'da 6–15 yaş arası çocuklar için eğitim zorunludur ve ağırlık daha çok temel eğitime verilmektedir. Okul öncesi için ise kamuya ait ve özel okul öncesi kurumlar ve kreşler bulunmaktadır. Bu kurumlara 2,5

yaşından itibaren çocuklar kabul edilmektedir.

Portekiz: 1970 yılındaki yeni kanun ile birlikte Portekiz'de hem eğitim sistemi reforme edilmiş hem de okul öncesi eğitimi yasallaştırılmıştır. Bu tarihten itibaren okul öncesi eğitim kurumlarının sayısı artmaya başlatılmıştır. Okul öncesi eğitim, zorunlu temel eğitim ile

giderek iç içe girerek kamu hizmeti ağırlıklı bir yapıya dönüşmüştür. Portekiz'de Okul öncesi eğitimine ilişkin ikinci önemli ivme ise 1996-1997 yıllarında sağlanmıştır. 1996 yılında hükümet tarafından okul öncesi eğitimin geliştirilmesi ve genişletilmesine ilişkin bir program hazırlanmıştır. 1997 yılında ise birçok yasa çıkarılmış ve 3-6 yaş arası çocukların temel eğitimi bu yasa ile düzenlenmiştir. Verilen hizmetler bütünleştirilmiş, koordinasyon sağlanmış ve bir standart getirilmiştir. Portekiz uygulamaya geçerken tüm sistemi reforme etmiş ve politikalarını yenilemiştir.

İspanya: 1970 yılında çıkarılan kanun ile eğitim sistemi yeniden yapılandırılmıştır. Bu reformlar ile 6–16 yaş arası çocuklar için eğitim zorunlu olurken, 6 yaş altı çocuklar için eğitim verilmesi bir kamu hizmeti olarak benimsenmiş ve tercihli bırakılmıştır. İspanya'da aileler genelde 3 yaşından itibaren çocuklarını eğitime göndermektedir. Eğitim veren

kurumlar çeşitlidir. Bunlar eğitim bakanlığı ve çalışma bakanlığının okulları, ulusal sosyal yardım enstitüsü, yerel yönetimler, özel sektör ve STK'lardır. 3-5 yaş arası okullaşma oranı 1990–91 döneminde yüzde 74 iken 2000–01 döneminde bu oran yüzde 97'ye yükselmiştir.

İtalya: 1968 yılında çıkarılan bir yasa ile okul öncesi eğitim İtalyan vatandaşlarının

çocukları için bir kamu hizmeti haline gelmiştir. Devlet okulları genellikle ücretsiz, özel

okullar ise ücretlidir. İtalya'da kamu 3–6 yaş arası gruba ağırlık vermekte ve çocuk merkezleri haftanın her günü 8 saat eğitim vermektedir. Ayrıca özel sektör ve kilisenin çocuk

merkezleri bulunmaktadır. Yerel otoriteler de önemli işlev görmektedir. 0–3 yaş arası için özel sektör ağırlıklı çocuk kulüpleri bulunmaktadır. Bu kulüplerde kamunun payı yüzde 7'dir. Çocuk kulüpleri tüm yıl ve tam gün eğitim verirken, daha esnek düzenlenebilir saatlerde, hizmetlerin farklılaştığı, yarı zamanlı bakım olanaklarının da sunulduğu, oyun ve sosyal ilişkiler ağırlıklı kulüplerdir.

3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE TÜRKİYE'NİN DURUMU

Osmanlı döneminde kadının iş hayatında fazlaca yer almaması, çocukların bakım ve eğitiminden kadınların sorumlu olması, açılan ana okulların paralı olması nedeniyle bu kurumlar hızla yaygınlaşmamıştır². Ana okulu ve ana sınıfındaki sayısal gelişmeler 1992-2005 yılları itibariyle Tablo 2'de sunulmaktadır. Türkiye'de kurumsal modelin iki önemli kurumu olan ana okulları ile ana sınıflarında okullaşma oranındaki gelişmeler ise Tablo 3'te sunulmaktadır. Buna göre okullaşma oranı 1991-92 döneminde yüzde 5.1 iken bu oran 2004-05 döneminde yüzde 16'ya yükselmiştir.

Tablo 2. Okul Öncesi Eğitiminde Okullaşma Oranları (%)

<u>YIL</u>	<u>%</u>
1991-1992	5.1
1992-1993	5.2
1993-1994	6.1
1994-1995	7.3
1995-1996	7.6
1996-1997	8.9
1997-1998	9.3
1998-1999	10.0
1999-2000	10.2
2000-2001	10.3
2001-2002	11.0
2002-2003	11.7
2003-2004	13.2
2004-2005	16.0
2007-2008	28,5

Erken çocukluk dönemine hizmet getiren kurum öğretmen ve öğrenci sayılarındaki gelişmelerde şöyle tablolandırılabilir³.

² Akyüz, 1996, s.13.

³ (MEB, 1999, s.11-12-13).

Tablo 3. 1923–2005 Arası Öğretim Yıllarına Göre Okul Öncesi Eğitimde Sayısal**Gelişmeler**

Öğretim Yılı	Okul	Öğrenci	Öğretmen
1923–1924	80	5.880	136
1943–1944	49	1.604	63
1963–1964	146	4.767	180
1983–1984	2.784	78.981	4.414
1997–1998	7.532	181.450	10.186
1998–1999	7.976	207.319	11.825
1999–2000	8.571	213.944	15.696
2000–2001	9.249	258.706	16.563
2001–2002	9.643	289.066	18.149
2002–2003	11.314	320.038	18.921
2003–2004	13.692	358.499	19.122
2004–2005	16.016	434.771	22.030
2006–2007	20.675	640.849	24.775

2007–2008 Eğitim-Öğretim Yılında Türkiye genelinde okullaşma oranı ise, %28,5'tir. Bütün bu sayısal verilere Milli Eğitim Bakanlığının dışındaki kurum ve kuruluşlara bağlı olarak açılan okulöncesi eğitim kurumlarına ilişkin veriler dâhil değildir.

Bu gelişmeler hâlâ ihtiyaca cevap vermekten uzaktır. Okulöncesi eğitimde okullaşma oranı VI. Beş Yıllık Kalkınma Plânında %11, VIII. Beş Yıllık Kalkınma Plânında % 16 olarak belirlenmiştir. Kurumsal okulöncesi eğitimden yararlanan öğrenci sayısı bugün bile %20'ler civarındadır. Avrupa Birliği ülkelerinde okul öncesi eğitim alan çocukların oranı yüzde 100'e yakınken Türkiye'de bu oran sadece yüzde 15. Okul öncesi eğitimin bireyin hayatına etkisi ömür boyu sürüyor. Yapılan bir araştırma okul öncesi eğitim alan ve 'Anne Çocuk Eğitim Programı'na katılan annelerin çocuklarının eğitim ve hayat standartlarının çok daha yüksek olduğunu gösteriyor. Araştırmanın sonuçlarına göre, erken çocukluk eğitimi veya annesi eğitim almış kişilerin okula devam süresi ortalama 11 yıl iken bu eğitimi almayanlarda bu rakam 10 yıl. Bir kurum ya da annesinden eğitim alan çocukların yüzde 44,7'si üniversiteye devam ederken okul öncesi eğitimden yoksun çocuklarda bu oran yüzde 30,6.

Ülke içindeki ekonomik yetersizlikler her alanı olduğu gibi eğitimi de olumsuz etkilemektedir. Ancak tasarruf yapılacak en son alanlardan biri eğitimidir. Çünkü eğitimle ülkenin geleceğine yatırım yapılmaktadır.

Türkiye'de kamu bütçesi önemli sınırlamalar ile karşı karşıya bulunmaktadır. Kamu borç stokunun oluşturduğu yüksek faiz harcamaları bir yandan bütçeyi sınırlarken, uygulanan

istikrar ve enflasyonla mücadele programı gereği kamu harcamaları sınırlandırılmaktadır. Bu çerçevede eğitim bütçesi de bu sınırlamalardan olumsuz etkilenmektedir. Buna karşın eğitime ayrılan bütçe arzu edilen seviyede olmamakla birlikte artmaktadır. Türkiye’de OÖE’ye ilişkin kamu harcamaları MEB bütçesi içinden ayrılan pay ile yapılmaktadır. Bu çerçevede Tablo 4, 2005 yılı bütçesi içinde eğitim ve okul öncesi eğitim harcamalarının payını göstermektedir. Okul öncesi eğitim harcamalarının toplam bütçe içindeki payı binde 1, MEB bütçesi içindeki payı ise yüzde 1 seviyesindedir ve çok yetersizdir.

Tablo 4. Okul Öncesi Eğitimin 2005 Yılı Bütçesi içindeki Payı⁴

BÜTÇESİ	BÜTÇE-PAY (TRİLYON TL)	KONSOLİDE BÜTÇE (% PAY)	MEB (%)
PAY)			
Milli Eğitim Bakanlığı	12.854	10.6	100.0
İlköğretim	7.405	6.1	57.0
Okul öncesi eğitim	130	0.1	1.0

4. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNDE DİYARBAKIR’DA DURUM

Açev tarafından 2002 yılında Boğaziçi Üniversitesi’nden üç öğretim görevlisine, Okul Öncesi Eğitime devam eden öğrenciler için yaptırılan bir Araştırmanın bulguları; Annelerin çocuklarını ana sınıfına yollamama nedeni olarak kurumların “pahalı olması” gösterilmiştir.

4.1. Diyarbakır’da Okul Öncesi Eğitim İstatistikleri

Tablo 5. Okul Öncesi Eğitiminde Diyarbakır ve İlçelerinde Durum⁵

İLÇE ADI	Yıllara göre ana sınıfı ve anaokulu toplam öğrenci sayıları					
	2001–2002	2002–2003	2003–2004	2004–2005	2005–2006	2006–2007
MERKEZ	2312	4023	3709	4593	7950	8820
BİSMİL	-	117	111	215	1300	1671
ÇERMİK	10	79	79	80	570	690
ÇINAR	22	246	199	287	850	1009
ÇÜNGÜŞ	25	-	45	32	120	150
DİCLE	-	32	46	38	450	428
EĞİL	18	66	12	13	220	284
ERGANİ	-	277	180	260	950	1232

⁴Gürlek, Müjde: Türkiye Eğitim Sektörü Çalışması 17 Mart 2006

⁵ Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü verileri.

HANI	-	-	-	19	350	240
HAZRO	-	32	13	13	320	266
KOCAKÖY	-	10	18	29	210	236
KULP	13	30	34	11	490	320
LİCE	-	11	-	32	270	169
SİLVAN	-	137	229	295	1200	1381
TOPLAM	2400	5060	4675	5917	15150	16896
OKULLAŞMA ORANI	%2	%4	%4	%5	%18	%20,1

Diyarbakır, Okul Öncesi Eğitim rakamlarına baktığımızda 2001- 2005 yılları arasında inişli çıkışlı rakamlarla %5'lere varan rakamlar görmekteyiz. İlçeler de ise adeta 2005–2006 Eğitim Öğretim yılı Okul Öncesi Eğitimin başlangıç yılı olarak görülmekte. Bu öğretim yılında bir sıçrama yaşanmış, 6000 dolayındaki öğrenci sayısı ile %5 olan okullaşma oranı bir yıl içinde üç katlık bir artışla 15000 rakamını geçmiş ve %18'lere tırmanmıştır. 2004–2005 Eğitim Öğretim döneminde 222 olan usta öğretici sayısı artan öğrenci ve derslik sayısına bağlı olarak 475'e ulaşmıştır. Bu artış; Valilik, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Açev'in birlikte yürüttükleri çalışmaların sonucudur. İl Valiliğinin Sosyal Yardımlaşmadan sağladığı; geri kalmış bölgelerde okul öncesi eğitimi alan öğrencilere 100' ytl'lik nakdi yardım, Açev'in beslenme projesi ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün okul müdürlerine ana sınıfları açmaları için yaptıkları telkinler böyle bir sonuca ulaşılmasını sağlamıştır.

Ancak bu öğretim yılında görülen muazzam artışa rağmen oran, hala çok düşüktür ve hedeflenen rakamlara ulaşılması her şeyden önce fiziki koşulların yaratılmasına bağlıdır.

4.2. İhtiyaç Analizi

Aşağıda bir ana sınıfının malzeme ihtiyacı ve yaklaşık piyasa fiyatları çıkarılmıştır.

ANASINIFI MALZEME İHTİYACI LİSTESİ

MALZEMENİN ADI	ADEDİ	YAKLAŞIK FİYATI
ÇERÇEVELİ TÜRK BAYRAĞI	1	10,00YTL
ÇERÇEVELİ ATATÜR RESMİ	1	10,00YTL
ÇERÇEVELİ İSTİKLAL MARŞI	1	10,00YTL
ÇERÇEVELİ GENÇLİĞE HİTABESİ	1	10,00YTL
OYUN MASASI	5(1 AD.6,00YTL)	30,00YTL
PLASTİK SANDELYE	20(1 AD.2,50YTL)	50,00YTL
OYUNCAK DOLABI	2(1 AD.200,00YTL)	400,00YTL
DOSYA DOLABI	1	350,00YTL

TÜL PERDE	16 METRE	128,00YTL
HALIFLEX	25M2	62,50YTL
HALI YIKAMA MAKİNASI	1	210,00YTL
VCD+37 EKTRAN RENKLİ TELEVİZYON	1	210,00YTL
OKUL SAATİ	1	10,00YTL
MALZEME SEPETİ	2(1 AD.5,00YTL)	10,00YTL
MASA OYUNCAKLARI	YETERLİ MİKTARDA	100,00YTL
BLOKLAR	YETERLİ MİKTARDA	100,00YTL
MÜZİK,FENVE DAĞA,EVCİLİK,KUKLA VE KİTAPLIK KÖŞELERİ VE İLGİLİ OYUNCAKLAR	YETERLİ MİKTARDA	300,00YTL
AYAKKABILIK	1	200,00YTL
ASKILIK	1	50,00YTL
TOPLAM:		2,250,00YTL

Yukarıdaki rakamlara baktığımızda bir sınıf için gerekli olan 2.250 ytl, %18'i yaklaşık 6000'e denk gelen okul öncesine devam eden öğrenciye karşılık, DİE verilerine göre Diyarbakır'da 5-6 yaş grubunda halen 84.000 öğrenci bulunmaktadır. Öncelikli hedef olarak 6 yaş grubu alınır; bu rakamın 42.000 civarı olacağı varsayılabilir. Sabahçı ve öğlenci olmak üzere iki devre, ortalama 25 kişilik sınıflarda eğitim verileceği varsayılırsa yaklaşık 840 anasınıflı dersliğine ihtiyaç duyduğumuz ortaya çıkacaktır. Bu sınıf sayısı 1680 öğretmen ihtiyacına denk gelir ki halen il genelinde 253 kadrolu ana sınıfı öğretmenimiz olduğu düşünüldüğünde 1433 usta öğreticiye ihtiyaç duyduğumuz ortaya çıkacaktır. 2005-2006 Eğitim Öğretim yılında 475 usta öğretici çalıştırıldığı düşünülürse; yaklaşık 1000 yeni usta öğretici ve 500 dersliğe ihtiyaç duyduğumuzu gösterir. Bu tahmini rakamlar Diyarbakır'da okul öncesi eğitimin 6 yaş grubunda %100 oranına ulaşılması için sadece sınıf donatımlarında kullanılmak üzere asgari 1.125.000 ytl'ye ihtiyaç duyulacağını söyleyebiliriz.

Ancak bu maliyet sadece araç gereci kapsamaktadır. Usta öğretici ve derslik maliyetleri bu rakama dahil değildir. Hedefe bir yıl içinde ulaşma; yeni derslik yapımı gerektireceğinden olası görünmemektedir. Kademeli bir geçiş için ilk yıl hedeflenenin %50'sine ulaşacağımızı varsayarsak; il genelinde gerekli olan 250 derslik ihtiyacın tamamına yakını il merkezi ve ilçelerdeki okullarda sınıf birleştirilmesi (yeni okul yapımlarıyla sınıf mevcutlarının azaldığı da düşünülürse), köylerde ise köylülerden oda sağlanarak karşılanabilecektir. Ancak bu arada il genelinde Ana Okulu ve okullara ek anasınıflı dersliklerinin yapımına hız verilerek 2. yıl %100 oranına ulaşılması için hazırlıkta yapılmalıdır.

İkinci yıl için ihtiyaç duyulan 250 derslik ihtiyacının %30'unu Ana okullarıyla karşılırsak bu 75 derslik (5 derslikli 15 Anaokulu) demektir. Bir Anaokulun maliyeti 2006 birim fiyatları ile 325.000 ytl'dir. 15 Anaokulun maliyeti 4.875.000 ytl'dir. Kalan 175 derslik ise ikişer derslikler halinde okullara ilave olarak yapılırsa bunun da maliyeti (2 derslik 95.000 ytl) 8.075.000 ytl'dir. Böylece toplam derslik maliyeti 12.950.000 ytl'yi bulmaktadır. Bu durumda donatım malzemeleriyle birlikte, Diyarbakır ilinde okul öncesi eğitimde 6 yaş için hedeflenen %100'e ulaşmak için 14.000.000 ltl'lik bir kaynağa ihtiyaç duyulacağını söyleyebiliriz.

Şimdi bütün bu anlattıklarımızı bir tabloyla özetleyelim;

Yıllar	Anaokulu Sayısı.	Anasınıfı Sayısı.	Öğrenci S.	Oran %	Top.Öğretm Sayısı	Maliyetler
2005–2006	15	269	15.150	%18	728	-
2006–2007	15	519	27.650	%65	1228	576.000
2007–2008	30	694	40.150	%99	1728	13.525.000

Yukarıdaki tabloda toplam öğrenci sayısının 40.150’ de kalması varsaydığımızın aksine halen eğitim-öğretim veren sınıflarımızda mevcutların ne yazık ki 25’in oldukça altında kalmasıdır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi eğitimin Türkiye'deki yaygınlaşmamasının bir çok nedeni bulunmaktadır. Bunlardan başlıca başlıklara bakarsak:

Türkiye genelindeki erken çocukluk eğitim kurumlarının çoğu büyük illerde ve ülkenin batısında yer almaktadır. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük bölgelerde yaşayan çocukların okulöncesi eğitimden yeteri kadar yararlanamamaktadır. Bu da kurumların sadece orta ve yüksek ekonomik güce sahip ailelerin çocuklarına hizmet etmesini sağlamıştır. Bu durumun giderilmesi için devletin, kalkınmada öncelikli bölgelere (gecekondu, alt sosyo-ekonomik bölgelere) eğitim vermesi sağlanmalıdır. Türkiye'de çalışma bakanlığına bağlı okulöncesi eğitim kurumlarının sayıları yetersizdir. İş yerlerindeki kadın nüfusuna göre okulöncesi eğitim kurumlarının açılması konusunda zorunluluk takip edilmelidir.

Okul öncesi eğitim için ayrılan bütçe oldukça yetersizdir. Hükümet bu bütçeyi arttırmalıdır. İkinci karar ise kamunun yanında yerel yönetimlerin, özel sektörün, sosyal kurumların payının genişletilmesi olmalıdır. Okulöncesi eğitiminde belediyelerin de önemli katılımlarının olacağı ve etkin uygulamalarla erken çocukluk dönemindeki çocuğun eğitiminde daha da etkili olabilecekleri bir gerçektir. Bu tür yeni programların da yaygınlaştırılması gerekir. Ayrıca bu uygulamalarda ülkenin farklı yörelerinin farklı ihtiyaçlarının olduğu dikkate alınarak yeni uygulamalara da gidilebilmeli varsa olumlu sonuçları olan örnek uygulamaların devlet-birey desteği ile yaygınlaştırılmasına gidilmelidir.

Hükümet giderek kamunun düzenleyici, yönlendirici ve denetleyici bir rol almasını hedeflemelidir. Ancak ücretsiz sunulan hizmetlerde ağırlık 5 yaşa verilmeli ve bu yaş grubunun tamamına ulaşılmaya çalışılmalıdır. Hükümet aynı politikayı daha sonra 4 yaş için uygulamayı planlamaktadır. Sıra daha sonra 3 yaş grubuna gelecektir. Reform çalışmaları ile birlikte genişleyen bütçe içinde en önemli ağırlık ve öncelik ise eğitici, bakıcı ve diğer hizmetlinin yetiştirilmesi ve hizmetlerin kapasitesinin yükseltilmesine verilmelidir. Kamu, eğitimi ücretsiz vermeli, finansman için ancak sınırlı bir katkı payı almalıdır. Aileler ayrıca eğitim harcamaları için vergi muafiyetine sahip olmalıdır.

Yukarıdaki sorun ve öneriler çerçevesinde Diyarbakır için önerdiğimiz yol haritası ve kısa sürede atılması gerekli öncelikli adımlar, ilgili alanı belirtmek suretiyle, sırasıyla aşağıda sunulmaktadır;

- 1- İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından; ilk etapta merkezdeki bütün İlköğretim okullarının önümüzdeki eğitim öğretim dönemi için açtıkları birinci sınıf şube sayısının yarısı kadar Anasınıfı açmaları zorunlu kılınmalı. Bu sayı 3 yıl içerisinde birinci sınıf şube sayısına ulaştırılmalıdır.
- 2- Valilikçe; il genelinde faaliyet gösteren bütün özel İlköğretim okullarının bünyelerinde en az birer anasınıfı açmaları konusunda bağlayıcı karar alınmalı.
- 3- Valilik ve Kaymakamlıklar tarafından; İlk aşamada mevcut kapasitenin (okul ve derslik) olarak verdiği, il ve ilçe merkezlerinin öncelikle az gelişmiş bölgeleri ile köylerde eğitime başlanabilmesi için ana sınıfı malzeme ihtiyaçlarının karşılanmalıdır.
- 4- İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından; mevcut kapasitenin kullanıla bilinmesi için ihtiyaç duyulan usta öğretici ve diğer çalışan kadrosu ile diğer ihtiyaç ve donanımların (idari, mali) miktarının şimdiden belirlenip, tedariki için girişimlere başlanmalı.
- 6- Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından; il genelindeki bütün ana sınıfı mevcutları en az 25 öğrenci şartı mevcuduna ulaştırılmalı.
- 7- Halen mevcut durumda il genelindeki Ana okulları tam kapasite ile hizmet verirken ana sınıflarına talebi artırmak için ise 30 yıl civarında olan aیدatların İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından;5-10 yıl gibi sadece kırtasiye ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye çekilmeli.

- 8- Valilik tarafından; okul öncesi 5 yaş grubu Taşınmalı eğitime dahil edilmeli.
- 9- Valilik tarafından; derslik sayısı yetersiz olan köy okulları için muhtarlarla diyaloga girilip, köylülerden sağlanacak bir odanın bu amaçla kullanımı sağlanmalı.
- 10- Valilik ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından; Yerel Radyo, tv'ler ile TRT 6'da Okul Öncesi Eğitimin önemi ile ilgili programların yapılması sağlanmalı.
- 11- İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından; Kaliteli bir okul öncesi eğitiminin yaygınlaştırılması için, standartlar tespit edilmeli ve konunun uzmanları tarafından bütün usta öğreticilerin katılmak zorunda oldukları seminerler düzenlenmeli.
- 12- İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından; UNICEF, UNESCO, Dünya Bankası, OECD, Avrupa Birliği gibi yabancı kaynakların bu konuda harekete geçirilmesi için il genelinde proje yarışmaları yapılmalı.

Son bir not; köklü çözümün 6 yaşın zorunlu öğretime dahil edilerek, zorunlu öğretimin 13 yıla çıkarılmasından geçtiğine inanmaktayız.

KAYNAKÇA

Aksan, Y., & Çakır, Ö. (1997). İlkokul öğrencilerinin yazılı anlatımlarının metinsellik ölçütleri ve metin konusu oluşum açısından değerlendirilmesi. [Evaluation of primary school children's narratives in terms of textual criteria and development of text topic]In (D. Zeyrek & Ş. Ruhi (Der.), *XI. Dilbilim Kurultayı* (105-129).

Aksu-Koç, A., & von Stutterheim, C. (1994). Temporal relations in narrative: Simultaneity. In R. Berman & D. I. Slobin (Eds.), *Relating events in narrative: A crosslinguistic developmental study* (393-455). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Aksu-Koç, A. & Erguvanlı-Taylan, E. (1998). The functions of relative clauses in narrative discourse. In Lars Johanson (Ed.), *The Mainz Meeting Proceedings of the Seventh International Conference on Turkish Linguistics, August 3-6, 1994*. Harrasowitz Verlag, Wiesbaden.

Aksu-Koç, A., Örüng, S. & Cesur, S. (1998, July). The effects of a home enrichment programme on literacy skills. Paper presented at the XVth Biennial Meeting of ISSBD, Berne, Switzerland.

Aksu-Koç, A., Cesur, S. & Örüng, S. (1999). Pathways to literacy in early childhood II: MOCEP predictors of literacy. ILI Publications.

Bekman, S. (1993). Preschool education system in Turkey revisited. *International Journal of Early Childhood*, 25(1), 13-19.

Bekman, S. (1998). A fair chance: An evaluation of the mother-child education program. MOCEP Publications, 13. İstanbul: Yapım Publishers.

Berrueta-Clement, J. R., Schweinhart, L. L., Barnett, W. S., Epstein, A., & Weikart, D. (1986). Changed Lives: Perry pre-school programme on youths through age 19. In M.F. Hechinger (Ed), *Better start: New choices for early learning* (11-40). New York: Walker Company.

Bryant, D. M. (1994). Family and classroom correlates of head start children's developmental outcomes. *Early Childhood Research Quarterly*, 9, 289-309.

Campbell, F. A., & Ramey, C. T. (1994). Effects of early intervention on intellectual and academic achievement: A follow-up study of children from low-income families. *Child Development*, 65, 684-698.

Currie, J., & Thomas, D. (1994). Does head start make a difference? Labor and Population Program Working Paper Series, 94-105, Santa Monica, CA: Rand Corporation.

Çakır, Ö. (1996). Büyük ölçekli kuralların ilk öğretim 4. sınıf düzeyinde öğretilebilirliği. [Teachability of macro-level rules in primary school fourth grade] L. Oktar & A. C. Değer (Der.), *X. Dilbilim kurultayı bildirileri* (233-243).

Durgunoğlu, A. Y., & Verhoeven, L. (1998). *Literacy development in a multilingual context: Crosscultural perspectives*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum.

Erguvanlı-Taylan, E. (1987). Tense variation in Turkish narratives. In L. Verhoeven & R. Boeschoten, *Studies on modern Turkish* (177-188). Tilburg: Tilburg University Press.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Enstitüsü (Institute of Population Studies of Hacettepe University) (1999, October). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 1998*. (Turkish Population and Health Studies, 1998) Ankara: Author.

Hess, R. D. (1970). Social class and ethnic influences upon socialization. In P. H. Mussen (Ed.), *Carmichael's Manual of Child Psychology (Vol. 2, 3rd ed.)*. New York: Aldine.

İmer, K. (1987). A study of school children's use of standard Turkish. In L. Verhoeven & R. Boeschoten, *Studies on modern Turkish* (211-217). Tilburg: Tilburg University Press.

Kağıtçıbaşı, Ç., (1997). Parent education and child development. In M. E. Young (Ed.), *Early child development: Investing in our children's future* (243-272). New York: Elsevier.

Kağıtçıbaşı, Ç., Sunar, D. & Bekman, S. (2001) Long-term effects of early intervention : Turkish low- income mothers and children. *Applied Developmental Psychology*.

Katz, J., Önen, F., Demir, N., Uzlukaya, A. & Uludağ, P. (1974). A Turkish Peabody Picture Vocabulary Test. *Hacettepe Bulletin of Social Sciences and Humanities*, 6, 129-140

Keçik, İ. (1991). *Processing skills of elementary school children: A study based on expository text type*. Unpublished doctoral dissertation. Hacettepe University, Ankara, Turkey.

Keçik, İ. (1993). İlkokul öğrencilerinin özet metinlerinde işlettikleri büyük ölçekli yapı kuralları ve metin türü farklılıklarının etkisi [The rules of macro-level structure applied by primary school children in summarized texts and the effects of text type]. *VII. Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (155-162). Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları No: 371.

Küntay, A. A. (1997). *Extended discourse skills of Turkish preschool children across shifting contexts*. Unpublished doctoral dissertation, University of California, Berkeley.

Küntay, A. A., & Slobin, D. I. (in press). The acquisition of Turkish as a native language: A research review. *Turkic Languages*.

Lazar, I. & Darlington, R. (1982). Lasting effects of early education: A report from the consortium for longitudinal Studies. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 47 (2-3, Serial No.195).

Myers, R. (1992). *The twelve who survive*. London: Routledge.

Öney, B., & Durgunoğlu, A. Y. (1997). Beginning to read in Turkish: A phonologically transparent orthography. *Applied Psycholinguistics*, 18, 1-15.

Pehrson, K. L., & Robinson, C. C. (1990). Parent Education: Does it make a difference? *Child Study Journal*, 20(4), 221-236.

Schweinhart, L. J., Barnes, V. H., & Weikart, D. (1993). Significant benefits the high scope perry preschool study through age 27. *Monographs of the High/Scope Educational Research Foundation No:10*. Ypsilanti, Michigan: High Scope.

Upshur, C. C. (1990). Early intervention as preventive intervention. In S.J. Meisells & J.P. Shankoff (Eds.). *Handbook of early childhood intervention* (pp. 633-650). Cambridge: Cambridge University Press.

Verhoeven, L. T. (1988). Acquisition of discourse cohesion in Turkish. S. Koç (Ed.), *Studies on Turkish Linguistics* (437-451). Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Yayınları

Verhoeven, L. (1999, February). Literate competence. Paper presented at Developing Literacy Across Genres, Modalities, and Languages, Tel Aviv University, Israel

Gürlek, Müjde (2006). Türkiye Eğitim Sektörü Çalışması. Dünya Bankası Devlet Planlama Teşkilatı.

Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Okul Öncesi Eğitimi Bölümü (2008).